

Komunikat prasowy

Agencji UE ds. narkotyków z siedzibą w Lizbonie

REAKCJE NA PROBLEMY NARKOTYKOWE W OBSZARZE ZDROWOTNYM I W WYMIARZE SPOŁECZNYM

EMCDDA publikuje swój pierwszy przewodnik europejski dotyczący reagowania na problemy narkotykowe

(24.10.2017, LIZBONA **ZAKAZ PUBLIKACJI DO: godz. 11.00 czasu środkowoeuropejskiego / godz. 10.00 czasu lizbońskiego**) W jaki sposób reagować na problemy osób starszych używających heroiny? W jaki sposób zapobiegać zgonom spowodowanym bardzo silnymi fentanylami? W jaki sposób zapobiegać szkodom spowodowanym przez używanie narkotyków i spożywanie alkoholu na festiwalach i w klubach? Kwestie te są analizowane w nowym przewodniku europejskim opublikowanym dziś przez **agencję UE ds. narkotyków (EMCDDA)**⁽¹⁾. W oparciu o spostrzeżenia 30 państw w publikacji ***Health and social responses to drug problems: a European guide*** (Reakcje na problemy narkotykowe w obszarze zdrowotnym i w wymiarze społecznym: przewodnik europejski) przedstawiono pierwszy przegląd agencji w zakresie aktualnie dostępnych działań i interwencji służących zmierzeniu się z konsekwencjami nielegalnego używania narkotyków. Przewodnik opracowano, aby służył osobom rozpatrującym problemy narkotykowe z perspektywy planowania zdrowia publicznego, a także pracownikom i specjalistom pracującym bezpośrednio z osobami używającymi narkotyków.

Obecna kwestia używania narkotyków stanowi złożony i ciągle zmieniającą się grupę problemów, istnieje szeroka gama programów służących zaspokajaniu zróżnicowanych potrzeb i osiągnięciu celów. W nowym przewodniku przedstawiono praktyczne wytyczne dotyczące tego, w jaki sposób reagowanie w dziedzinie narkotyków może być lepiej rozumiane, ukierunkowane i zapewniane przez dostarczenie zasadniczych elementów służących opracowywaniu i skutecznej realizacji interwencji.

Dyrektor EMCDDA Alexis Goosdeel stwierdza: „EMCDDA zobowiązuje się pomóc decydentom i specjalistom w planowaniu i wdrażaniu polityk i programów przyczyniających się do budowania zdrowszej i bezpieczniejszej Europy. W ramach tego innowacyjnego przewodnika zbadano aktualne główne wyzwania w zakresie zdrowia publicznego w dziedzinie narkotyków oraz opracowano plan pomagający przejść przez różne etapy opracowywania, ukierunkowania i realizacji skutecznej reakcji. Aby nadal odgrywać istotną rolę, osoby zaangażowane w reagowanie na problemy narkotykowe muszą być przygotowane, by dostosować, rozwijać nowe partnerstwa i podejmować innowacyjne działania w tym zakresie. Przedmiotowy przewodnik praktyczny zapewnia im narzędzia służące reagowaniu na aktualne problemy narkotykowe, a także przygotowaniu ich do sprostania przyszłym problemom”.

W ramach przewodnika przedstawiono reakcje na problemy narkotykowe w obszarze zdrowotnym i w wymiarze społecznym z trzech perspektyw reagowania na:

- problemy związane z różnymi **rodzajami narkotyków i schematami ich używania**;
- potrzeby różnych **grup** (np. kobiet, młodych osób, migrantów i osób starzejących się, używających narkotyków); oraz
- problemy w różnych **środowiskach** (np. w więzieniach, w ośrodkach życia nocnego, podczas festiwali, w szkołach, w miejscach pracy, w społecznościach lokalnych).

Przewodnik ten, opracowany jako początkowy punkt odniesienia, zawiera streszczenia i przyjazne dla użytkownika oznaczenia podkreślające kluczowe informacje, przykłady najlepszych praktyk i skutki dla polityk i praktyk. Przewodnik to również przepustka do szerokiej gamy zasobów online dostarczająca linki do dowodów i narzędzi.

Reakcje oparte na dowodach mające coraz większe znaczenie w Europie

„Reakcje oparte na dowodach wydają się mieć coraz większe znaczenie w Europie, a w obecnej sytuacji finansowej zapewnienie prawidłowego wydatkowania skromnych środków w zakresie zdrowia wydaje się cieszyć większym zainteresowaniem niż kiedykolwiek” – jak stwierdzono w przewodniku. W przewodniku podkreślono znaczenie zrozumienia dowodów, które istnieją, aby wspierać szczególne mechanizmy interwencji, oraz sposoby, w jaki można je wykorzystać. W tym zakresie w przewodniku przedstawiono „klasyfikację dowodów” w odniesieniu do różnych badanych działań (Spotlight, s. 23), ale podkreślono, że pracownicy w jednej grupie lub konfiguracji mogą zawodzić w różnych kontekstach. Główne przesłanie płynące z przewodnika jest takie, że wykorzystywanie dowodów jest „ciągłym procesem” oraz że rozwijanie bazy wiedzy przez współpracę w zakresie badań, monitorowania i wymiany najlepszych praktyk ma zasadnicze znaczenie. Przewodnik jest powiązany z portalem najlepszych praktyk EMCDDA obejmującym szeroką gamę zasobów, w tym rejestr „Xchange” programów opartych na dowodach, oraz norm w celu podniesienia jakości reakcji (Spotlight, s. 164)⁽²⁾.

Korzyści związane z nawiązaniem i ustanowieniem nowych partnerstw

Problemy narkotykowe często współistnieją z innymi problemami zdrowotnymi i społecznymi lub oddziałują na nie. W związku z tym w przewodniku podkreślono wartość służb ds. walki z narkomanią tworzących partnerstwa w innych dziedzinach (np. opieki w zakresie zdrowia seksualnego i psychicznego, usług mieszkaniowych), aby poprawić skuteczność i efektywność (Spotlight, s. 31, s. 72). Niektóre grupy, takie jak starzejące się osoby używające opioidów narażone na problemy ze zdrowiem lub osoby używające narkotyków z problemami ze zdrowiem psychicznym, mają szczególne potrzeby w zakresie zintegrowanych usług. Jak określono w przewodniku: „skuteczna współpraca między służbami ma kluczowe znaczenie dla zaspokojenia złożonych potrzeb w zakresie zdrowia i potrzeb społecznych osób z problemami narkotykowymi”.

Przewodnik zawiera przykłady różnych podejść w Europie opartych na współpracy obejmujących partnerstwa między podmiotami świadczącymi opiekę zdrowotną w więzieniach i społecznościach ułatwiających zapewnienie leczenia w więzieniach oraz ciągłości opieki po uwolnieniu. Ponadto właściciele klubów, policja, służby ochrony zdrowia i służby ratownicze oraz gminy współpracują z służbami ds. walki z narkomanią, aby zapobiegać i ograniczać szkody związane z używaniem narkotyków i spożywaniem alkoholu w ośrodkach życia nocnego (rozdział 4.2)⁽³⁾. Przeanalizowano również wartość zaangażowania w relacje ze społecznościami lokalnymi i osobami używającymi narkotyków w celu poprawy świadczenia usług. Przykłady obejmują współpracę dotyczącą pokojów do używania narkotyków, które mogą przyczynić się do ograniczenia szkodliwego wpływu na społeczności i osoby używające narkotyków (Spotlight, s. 156), oraz interwencje prowadzone przez użytkowników służące powrotowi do zdrowia i reintegracji (Spotlight, s. 167).

Wykorzystanie potencjału nowych technologii

Internet, aplikacje portali społecznościowych, nowe technologie płatności i oprogramowanie szyfrujące przyczyniają się do zmiany sposobu kupna i sprzedaży narkotyków. Zmiany te nie tylko wpływają na rynki narkotykowe i wzorce konsumpcji, ale również oferują nowe możliwości dotyczące reakcji w obszarze zdrowotnym i w wymiarze społecznym. W przewodniku stwierdzono, że „aby nadal odgrywać istotną rolę, osoby zaangażowane w reagowanie na problemy narkotykowe muszą (...) wykorzystać potencjał nowych technologii, aby wspierać realizację inicjatyw w zakresie zapobiegania, leczenia i ograniczania szkód”.

Głównym obszarem zainteresowania są interwencje w zakresie e-zdrowia, w ramach których mogą być stosowane technologie cyfrowe w celu udzielania porad w zakresie ograniczenia szkód, szkolenia specjalistów w dziedzinie leczenia oraz w celu dotarcia do najbardziej podatnych młodych ludzi, którzy mogą niechętnie korzystać z formalnych usług (Spotlight, s. 119).

Ograniczanie szkód związanych z narkotykami: możliwości i braki

W ramach przewodnika dokonano przeglądu dotychczasowych postępów w zakresie zapobiegania szkodom związanym z narkotykami i ich ograniczania (np. rozwój leczenia substytucyjnego uzależnienia od opioidów), choć wskazano obszary, w których istnieją szanse na dalszą poprawę. Zapalenie wątroby typu C jest odpowiedzialne za znacząco większą część kosztów opieki zdrowotnej związanej z narkotykami ponoszonych w Europie)⁽⁴⁾. W publikacji stwierdzono: „Obecnie wraz z pojawieniem się nowych metod leczenia pojawił się szereg możliwości, a zwalczanie tej choroby wydaje się teraz realne”. W przewodniku podkreślono korzyści płynące z lepszej koordynacji między służbami ds. zwalczania narkomanii a wyspecjalizowanymi służbami w dziedzinie wątroby służącej zapewnieniu odpowiedniego zakresu leczenia oraz ochronie osób narażonych na ponowne zarażenie w przyszłości (Spotlight, s. 62, rys. 2.5). W przewodniku stwierdzono, że „prawdopodobnie bez skutecznych działań przyszłe koszty związane z zapaleniem wątroby typu C będą gwałtownie rosnąć”.

Czynniki ryzyka związane z przypadkami śmiertelnych przedawkowań są obecnie dobrze znane i poczyniono znaczące postępy w zakresie interwencji ratujących życie, takich jak podanie leku odwracającego skutki przedawkowania opioidu – naloksonu. Rosnąca liczba zgonów w Europie spowodowanych przedawkowaniem świadczy jednak o potrzebie rozszerzenia zakresu tej i innych interwencji ograniczających ryzyko zgonów spowodowanych opioidami (rys. 2.3 i 2.4).

Nowe perspektywy polityczne i współczesne problemy narkotykowe wymagają elastycznych reakcji

Nowe perspektywy polityczne i zmieniające się problemy narkotykowe przynoszą nowe wyzwania dla europejskich reakcji związanych z narkotykami. Jak podkreślono, potrzebna jest elastyczność: „(...) współczesne problemy narkotykowe mogą się szybko zmieniać i mogą potencjalnie wykraczać poza zakres obowiązujących polityk antynarkotykowych i modeli reagowania”. Ostatnie wyzwania obejmują szybkie pojawianie się nowych substancji psychoaktywnych, takich jak bardzo silne opioidy (np. fentanyl – Spotlight, s. 52) i syntetyczne kannabinoidy (Spotlight, s. 81). Ponieważ coraz więcej nowych substancji wchodzi na rynek narkotykowy, w ramach głównej reakcji należy również poprawić zdolność toksykologiczną i zdolność w zakresie medycyny sądowej.

W kontekście obecnych zmian społeczno-demograficznych i gospodarczych, w ramach przewodnika przeprowadzono analizę potencjalnego poziomu podatności migrantów i osób ubiegających się o azyl na problemy narkotykowe, a także zapotrzebowanie na służby uznające różnorodność i wzbudzające zaufanie (tabela 3.1; rys. 3.3). Niedawne zmiany ram prawnych dotyczących używania konopi indyjskich w niektórych regionach obu Ameryk są również obiektem zainteresowania decydentów i opinii publicznej w Europie (Spotlight, s. 40)⁽⁵⁾. W obu regionach wzrasta zainteresowanie wykorzystywaniem potencjału terapeutycznego leków na bazie konopi indyjskich. Zmiany w obszarze polityki dotyczącej konopi indyjskich mogą mieć pośredni wpływ na zapobieganie skutkom używania tego narkotyku, leczenie ich i działania dotyczące ograniczania szkód z nim związanych; ponadto z innowacyjnych rozwiązań stosowanych poza Europą można wyciągnąć cenne wnioski.

Celem **strategii antynarkotykowej UE na lata 2013–2020** jest ograniczenie popytu na narkotyki, uzależnienia i szkód zdrowotnych i społecznych związanych z narkotykami, a także obniżenie podaży narkotyków. W ramach opisywanego przewodnika wspierana jest strategia na rzecz ograniczenia popytu na narkotyki oraz konsekwencji zdrowotnych i społecznych wynikających z używania narkotyków.

Alexis Goosdeel stwierdził: „Wierzimy, że EMCDDA może najlepiej przyczynić się do zapewnienia zdrowia i bezpieczeństwa obywatelom Europy przez dokonanie analizy problemów narkotykowych, przed którymi stajemy, połączonej z krytycznym przeglądem potencjalnych reakcji i narzędzi praktycznych służących wspieraniu decyzji i praktyk politycznych. Omawiany przewodnik jest naszą pierwszą i najambitniejszą próbą zgromadzenia informacji na temat dostępnych reakcji na używanie narkotyków w obszarze zdrowotnym i w wymiarze społecznym w Europie w jednym łatwo dostępnym miejscu. Dzięki podkreśleniu braków w wiedzy i praktyce oraz szans na poprawę i rozwój, zapewniono podstawę zaktualizowanego programu prac w tym zakresie na nadchodzące lata”.

Uwagi

(¹) Jest on dostępny w języku angielskim na stronie internetowej www.emcdda.europa.eu/responses-guide. Przewodnik będzie publikowany co trzy lata (zasoby internetowe będą regularnie aktualizowane) oraz będzie stanowił uzupełnienie rocznego *sprawozdania europejskiego dotyczącego narkotyków* i *sprawozdania UE dotyczącego rynków narkotykowych* publikowanego co trzy lata. Celem tych trzech sprawozdań jest przedstawienie kompleksowej sytuacji europejskiej, aby pomóc decydentom i specjalistom w opracowywaniu polityk i interwencji przyczyniających się do budowania zdrowszej i bezpieczniejszej Europy.

(²) www.emcdda.europa.eu/best-practice_en

(³) W ramach inicjatywy *Healthy Nightlife Toolbox* (www.hntinfo.eu – http://www.emcdda.europa.eu/news/fs1/2017/emcdda-hosts-healthy-nightlife-toolbox_pl) zgromadzono i dostarczono informacje dotyczące interwencji w zakresie dobrych praktyk ukierunkowanych na problemy narkotykowe i alkoholowe oraz inne powiązane problemy wśród młodych osób przebywających w ośrodkach życia nocnego. Sieci europejskie, które opracowały normy dotyczące najlepszych praktyk dla osób pracujących w omawianym obszarze, obejmują: projekt *Club Health* i projekt dotyczący zwiększenia znaczenia życia nocnego i zapewnienia dobrobytu (NEWIP). W przewodniku podkreślono rosnące zainteresowanie sposobem, w jaki służby kontrolujące kwestie dotyczące narkotyków mogą przyczynić się do realizacji działań dotyczących ograniczania szkód w ośrodkach życia nocnego (Spotlight, s. 139).

(⁴) Więcej informacji znajduje się na stronie internetowej http://www.emcdda.europa.eu/publications/insights/hepatitis-c-among-drug-users-in-europe_en i http://www.emcdda.europa.eu/publications/pods/hepatitis-c-treatment_en

Wspieranie interwencji mające na celu zapobieganie i ograniczanie używania narkotyków i szkód związanych z narkotykami jest jednym z priorytetów określonych w strategii EMCDDA na 2025 r. www.emcdda.europa.eu/publications/work-programmes-and-strategies/strategy-2025_en

(⁵) Więcej informacji znajduje się na stronie internetowej http://www.emcdda.europa.eu/topics/cannabis-policy_en i www.emcdda.europa.eu/topics/pods/legal-supply-of-cannabis